

Camí inexorable, segona derivada: pactar la LOFCA

Guillem López i Casasnovas. Catedràtic d'Economia UPF. |
19.05.2006

[l'expert]

Continua el camí inexorable del que ja és el **nou projecte d'Estatut**, que ara es sotmet a referèndum. Tots aquells prodigis que s'anunciaren no s'han complert; el temps corre, tenim el que tenim i prou. Més o menys això és el que recordo de memòria d'una cançó d'en Llach i que aquí es pot aplicar bastant bé.

Des de la valoració d'aquest observador que signa aquest text i des de l'Observatori Òmnium –que quelcom ha de tenir a veure amb la valoració global per allò de l'etimologia de la paraula?, voldria aquí breument marcar alguns nous solcs, també de “segona derivada” (vegeu la segona observació). Dono per fet el text actual que ja no es modificarà. **Havia tingut l'expectativa, formulada en el darrer observatori, que en el tràmit al senat encara hi cabria quelcom favorable sobre aeroports i mecanismes de solidaritat.** A hores d'ara, són tantes les incerteses sobre el **finançament** pactat, en vista de com es determini el futur anivellament, que postularé l'entrada d'un nou solc per l'Estatut a través d'un compromís de l'Estat amb el conjunt de les forces catalanes que defensaven l'Estatut respecte dels grans trets de la definició futura de la solidaritat territorial entre els pobles d'Espanya. Per això **parlaré aquí de com configurar els mecanismes de redistribució territorial, que evitin o minorin el que permet a hores d'ara el redactat actual: que l'Estat buidi, si així ho desitja, qualsevol expectativa d'increment d'autonomia financera catalana.** Només la clàusula d'ordinalitat, feliçment acceptada, tot i que deficientment definida, ofereix alguna salvaguarda parcial. [Més:]

De la discrecionalitat i arbitrarietat de l'Administració central en la definició de la solidaritat interterritorial en tenim prou experiències negatives: regles de modulació *ad hoc*, fons de suficiència, determinació i garanties de serveis bàsics, fons de “cohesió” addicionals, de compensació interterritorial, clàusules de garanties dinàmiques... Tot un gran engranatge complex de suposada redistribució territorial poc transparent i, així, poc avaluable en la seva finalitat.

Sobre la redistribució

Una de les apostes mínimes del moment que defensava el conseller Castells per rebatre la proposta de màxims del concert fiscal, consistia en **reglar l'anivellament “a l'alemanya”** (és a dir, especificant quina part de l'excés de recaptació fiscal a esforç fiscal mitjà havia de romandre a les arques de la Generalitat). Els

federalistes acompanyen normalment la proposta reglada —no discrecional a l'assignació financera de l'Estat— d'una identificació de camps de redistribució:

- a) Anivellaments per garantir serveis mínims i bàsics (serveis públics, és clar) per a tota la població, a igual esforç fiscal.
- b) Definició d'allò mínim i bàsic de manera precisa, identificant un paquet comú de prestacions i un cost unitari mitjà de provisió ajustat pel poder de compra de l'euro sobre els territoris (on és més baix perquè els preus relatius són més alts; més finançament) i amb una actualització de la població real a cada territori.

Que el model de finançament que inclou l'Estatut no suposa canvi de sistema, crec que és impossible negar-ho. Ens queda ara lluitar per la "segona derivada": que els mecanismes de redistribució del passat canviïn, guanyin transparència, responsabilitat fiscal i incentivin menys l'eficiència en la despesa amb la reducció de la dependència de les subvencions.

El simple joc d'aquests dos factors ja implica una important redistribució: malgrat que les bases fiscals són menors, si el territori accepta el nivell d'impostos estàndard (no més), tot i la menor recaptació, la seva capacitat de despesa resta garantida. On no arriba la comunitat hi arriba l'anivellament amb la solidaritat de les altres comunitats autònomes. Avui és necessari clarificar que això ja és redistributiu. Algunes comunitats autònomes continuen pensant equivocadament que la redistribució es produeix per sobre o un cop ja s'ha assolit aquella quantia, que alguns identifiquen com a mitjana i no com a mínima i bàsica, i fins i tot d'altres quantifiquen els nivells de despesa actual propis amb paquets de prestacions públiques més elevades que la mitjana, "perquè són comunitats pobres". I sobrepasant això esmentat, **es busca, a més, un tractament compensador addicional, amb fons que són de desenvolupament regional que acaben fent-se servir per a despesa corrent més que per a inversió i per a la creació de treball públic més que no pas privat.** I, a més a més de tot això, els fons europeus...

Pactar el contingut de la LOFCA

Part de la proposta federalista suposa clarificar fonts, drets i deures i, així, responsabilitats. L'expectativa de pactar conjuntament amb l'Estatut —ja que no s'ha volgut o pogut fer des del mateix Estatut—, el contingut de la **LOFCA** és quelcom que encara avui mereix una reflexió. Ni que sigui per evitar el que no hauria de tornar a ser la LOFCA: el reflex d'un Gran Hermano que estima centralment a la

seva discreció les necessitats de despesa de la perifèria, amb màrqueting de venda d'objectivitat formulada sota un conjunt de variables definides de resultes de les pressions de cadascú (des de l'orografia fins al ruralisme passant per la dispersió), mesurades amb aproximacions empíriques dubtoses (el nombre de llars sense clavegueram com a indicador de privació?), ponderades ad hoc, modulades perquè ningú hi perdi —i aquella comunitat autònoma en concret que protesta més en el Consejo hi guanyi—, i amb els resultats normalitzats a euros corrents per la via de l'agregació incondicionada de la transferència.

Que el model de finançament que inclou l'Estatut no suposa canvi de sistema, crec que és impossible negar-ho. Ens queda ara lluitar per la "segona derivada": que els mecanismes de redistribució del passat canviïn, guanyin transparència, responsabilitat fiscal i incentivin menys l'eficiència en la despesa amb la reducció de la dependència de les subvencions.

L' **Instituto de Estudios Fiscales** ja ha posat en marxa la comissió que ha de fer propostes tècniques (!) a les anteriors estimacions de "necessitat relativa" de despesa de les distintes comunitats autònomes. Si la composició és prou plural, serà el preludi de la discussió política que es materialitzarà després al **Consejo de Política Fiscal y Financiera**. La discussió de la redistribució territorial amb les disset en un fòrum en el qual l'Administració central té majoria permet al decisor coartar aspiracions i expectatives amb el pretext de la necessària generalització. Això no afegeix res de nou. Tingueu en compte que l'observador no reivindica amb això, a hores d'ara, la bilateralitat. Sí que reivindica, però, un pacte de continguts de la LOFCA que garanteixi efectivament la previsió de millora financera contemplada a l'Estatut i que, en absència d'aquell pacte, és un brindis al sol.